

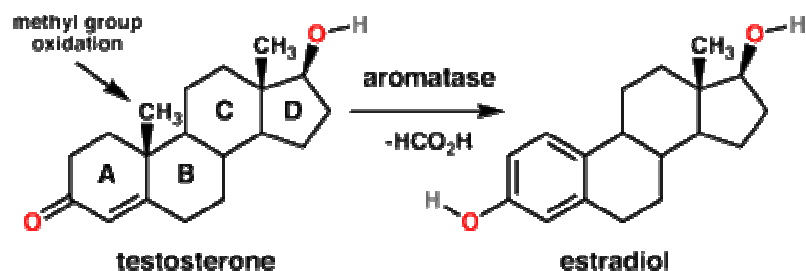
ЗВАНИЯ-БЕЗ-ЗНАНИЯ: ЧАЛГАТА В НАУКАТА

Д-р Георги Чалдъков

21.10.2009 г.

Сега два примера за малките големи разлики: ензимът ароматаза и буквите “в” и “н”.

1. Ароматаза (P450_{arom}) е ензим, кодиран в ген CYP19 на многочленното семейство на ензими, обобщено наричани cytochrome P450. Ароматазата превръща тестостерона в естрадиол – от мъжа прави жената, като в Библията (Битие, 2: 21-23). Вижте химическите формули – чрез деметилиране и окисление (стрелката) е променен само въглеродния пръстен А на тестостерона и той става естрадиол - за повече информация при професор д-р Станислав Янев, Институт по невробиология, Сектор по фармакология и токсикология, БАН.

2. “в” и “н” – звания и знания – в България разликите са съществено, по-точно безмилостно големи.

В нобеловата си лекция през 1925 г. Бърнард Шоу казва, че наградата му най-вероятно се присъжда, защото през 1924 г. не е написал нито един ред – самоирония на гениален човек. Не е така обаче с другите хора - например тези, които правят научни изследвания и учат студентите – депутатите пак ще обсъждат Закона за научните степени и звания. "What Makes a Scientist?" – наскоро имаше такава дискусия в една от страните, където се прави биомедицинска наука – предполагам, че това е принципно сходно и за другите науки.

През 1997 г. един долар струваше 1,725 лева - тогава във вестник "Капитал" бе публикувана статията "Един български професор не трябва да струва 1,725 американски". Написаното в статията се отнасяше за научните степени и звания – то остава в сила и днес - накратко:

(i) български принос в науката и принос в българската наука са коренно различни подходи за оценяване – в биомедицинската наука например е желателно – не, задължително е резултатите да се изписват на английски език и да се публикуват в списания с добър (4-5 и нагоре) импакт фактор – този процес метафорично се нарича *publish or perish* (публикуваш или загиваш),

(ii) решаващи за оценяването следователно са наукометричните показатели - *impact factor*, *citation index*, *h-index*... И колко BSc и PhD студенти имаш, колко научни проекта си спечелил - не дали имаш степените PhD и DSc! Съответно, преминалите успешно през “квалификациите” (*shortcutting*) могат да участват на олимпиадата на науката и образованието и някои от тях да станат доценти и професори – не може със скок 180 см да участваш на олимпийски игри, така както с публикации в списания без или с нисък импакт фактор – в конкурс за доцент и професор,

(iii) словесни слаломии, които колеги, предимно администратори, правят около оценъчните стойности на наукометрията, са адаптивна реакция за научно-изследователско безплодие.

Ако депутатите не се съобразят с гласовете на български учени с принос в науката, както и с написаното тук и в “Капитал”, ще продължава чалгата на звания-без-знания, а младите таланти мозъци ще изтичат в напредналите страни по света, където “публикуваш или загиваш” и спечелването на проекти са *condition sine qua non* за съществуване в науката и за хабилиране. Така в нашата мила родина, но лоша държава, ще имаме много доценти, професори и академици с “приноси” в българската наука – нарцистичното, почти онанистично хабилиране ще продължава в България.

Повечето – не, всичките - Нобелсти по медицина са MD (лекари) или PhD (биолози със защитена дисертация) – DSc (доктор на науките), както и академици, са научни степени-звания *just for an intellectual fun* - просто за интелектуално забавление, както казват колеги от научените страни по света.